

20.6.2016

לכבוד,

המחלקה לחקירות שוטרים

רח' הרטום 8, הר חוצבים ת"ד 45280

ירושלים 91450

ובאמצעות פקס מס': 02-6467794

שלום רב,

הנדון: ערר על ההחלטה לגנוז תיק מח"ש 5839/15, הריגתו של הקטין מוסטפא ח'טיב

בשם מרשנו, מר עאדל ח'טיב, הרינו להגיש בזאת ערר כנגד החלטת המחלקה לחקירות שוטרים (להלן: מח"ש) לסגור בהיעדר עבירה את תיק החקירה ביחס לנסיבות מותו של בנו המנוח מוסטפא ח'טיב בן ה-17 במהלך האירוע שהתרחש ביום 12.10.2015, והכול כאמור להלן:

1. ביום 12.10.2015 נהרג מוסטפא ח'טיב (להלן: המנוח) באזור באב אלסבאט (שער האריות) על ידי שוטרי משטרת הגבולות. על פי טענת המשטרה, הירי בוצע בעקבות ניסיון דקירה של המנוח כלפי אחד השוטרים במקום. תלונה בגין הריגתו של המנוח הוגשה ביום 29.12.2015. ביום 22.03.2016 הודיעה מח"ש על סגירת התיק בהיעדר עבירה, וזאת בנימוק לפיו "לא הונחה תשתית עובדתית המלמדת על ביצוע עבירה פלילית על ידי מי מהשוטרים באירוע".

== העתק מהתלונה מיום 29.12.2015 מצורף ומסומן כנספח א'.

== העתק מהחלטת מח"ש מיום 22.03.2016 מצורף ומסומן כנספח ב'.

2. ביום 05.04.2016 נשלחה בקשה מטעם הח"מ לעו"ד בתיה קוליץ במח"ש לאפשר לו לצלם את חומר החקירה בתיק, וכן נתבקשה הארכת מועד הגשת הערר ב-30 ימים, החל ממועד קבלת חומר החקירה. משיחה טלפונית שהייתה לעו"ד אראם מחאמיד, הח"מ, עם המתמחה אריאל ממן, שהתקיימה ביום 19.5.16, לגבי צילום תיק החקירה מושא עררנו דנן, ובעקבות קשיים בקביעת מועד לצילום החומרים, סוכם כי מר' אריאל ממן יטפל באופן אישי בקביעת מועד לצילום התיק בהקדם האפשרי ובד ניתנה הסכמה מהנ"ל כי יוארך מועד הגשת הערר ל-30 ימים ממועד צילום החומר. התיק צולם ביום 29.05.2016.

== העתק מהבקשה מיום 05.04.2016 מצורף ומסומן כנספח ג'.

3. מעיון בתיק החקירה של מח"ש, תיק המשטרה וכן מהתיעוד הוויזואלי המופיע בתקליטורים החלקיים שנמסרו לידי הח"מ מטעם המשטרה, מצטיירת תמונה המגבשת ספק ממשי באשר לצידוקים לסגירת

P.O. Box 8921 Haifa 31090 Israel Tel: (972)-4-950-1610 Fax: (972)-4-950-3140

حيفا 31090 ، ص.ب 8921 هاتف 9501610-04 فاكس 9503140-04
חיפה 31090 , ת.ד. 8921 טלפון 9501610-04 פקס 9503140-04

Email: adalah@adalah.org <http://www.adalah.org>

התיק שכן מתעורר חשד רציני באשר לחוקיות הירי שבוצע על ידי השוטרים בזירה שהביא להריגתו של המנוח. לא רק זאת, אלא מצטיירת תמונה לפיה הטיפול של מח"ש בתיק דן לוקה במחדלי חקירה רציניים.

4. מחומר החקירה מתברר כי חוקרי מח"ש לא ביצעו שום פעולת חקירה צמאית במסגרת התיק. החלטת מח"ש לסגור את התיק הסתמכה אך ורק על החומר שהועבר אליה על ידי המשטרה, לרבות ההודעות שנמסרו בפני חוקרי המשטרה על ידי חלק מהשוטרים שנכחו באירוע. שום פעולת המשך לא נעשתה, וזאת על אף העובדה שישנן מספר שאלות אשר נותרו ללא מענה מספק. הסתמכות מח"ש באופן בלעדי על חומרים שסופקו לה על ידי המשטרה מלמד על פגם מערכתי יסודי בהתנהלות מח"ש. שכן, המשטרה נמצאת בניגוד אינטרסים מובהק ואין היא יכולה להיות הגוף החוקר את אנשיו (השוטרים) אשר היו מעורבים באירוע). הנ"ל מחזק עוד יותר את ספקותינו לגבי עצמאותה של מח"ש, האפקטיביות והאובייקטיביות שלה בניהול חקירותיה.

5. עיון במסמכים אשר הומצאו לידינו מעולה כי המשטרה מלכתחילה ויתרה על פעולות חקירה חיוניות ביותר כגון נתיחת גופת המנוח, בדיקה חיצונית של הגופה ועריכת דימוי C.T. כל אלה התקבלו על ידי מח"ש ללא כל בדיקה או בירור נוספים לגבי הטעמים שביסוד ההחלטה הנ"ל על ידי המשטרה. חמור מכך, מחדלי מח"ש בהקשר הזה התבטאו גם באי דרישה לעריכת פעולת נתיחה לאחר המוות ועריכת דימוי C.T, בדיקות כה חיוניות ובסיסיות לחקירת המקרה דן.

6. הסירוב לערוך נתיחה לאחר המוות תמוה הוא בנסיבות העניין, וזאת במיוחד על רקע אירועי העבר הממחישים את חשיבותה של פעולה זו לבירור עובדתי מקיף יותר. כידוע, באירועי אוקטובר 2000, מח"ש תלתה את מחדלי חקירותיה דאז בכך שנמנע ממנה לבצע נתיחות בחלק מגופותיהם של הקורבנות (טענה שמן הראוי לציין כי לא נתמכה במישור העובדתי; ראו: משרד המשפטים, המחלקה לחקירת שוטרים, **מסקנות בעניין אירועי ההתנגשות בין כוחות הביטחון לבין אזרחים ישראלים באוקטובר 2000** (2005); היועץ המשפטי לממשלה, **החלטה: אירועי אוקטובר 2000 – ערר על החלטת מח"ש 7 (2008)**; עדאלה - המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל **הנאשמים 2 45-46 (2011)**). והנה עתה, במקום לבצע את הנתיחה במקרה דן כדי לסייע בבירור וקידום החקירה לבחינת חוקיות הירי, הנחת המשטרה כי מדובר בירי חוקי, הנחה שלשם בירורה נדרשת בין היתר פעולת נתיחה לאחר המוות, הובילה להחלטה למנוע את ביצועה.

== העתק מתגובת המשטרה לבקשת המשפחה לבצע נתיחה בגופת המנוח מיום 29.11.2015 מצורף ומסומן כנספח ד'.

7. יתירה מכך, מספר נושאים שמעלים קושיות ביחס למקרה דן כלל לא נבחנו ונתבררו במסגרת חקירת מח"ש ולהלן נציג את חלקם. כך למשל, בין יתר החומרים בתיק החקירה, הן של מח"ש והן של המשטרה, מופיע דו"ח פעולה המתאר אירוע שהתרחש יומיים עובר לאירוע מושא חקירת מח"ש הנוכחית. בד בבד, אין בתיק החקירה דו"ח פעולה שמשרטט את השתלשלות האירועים באופן סדור ומבהיר את הטעמים שהצדיקו את הירי הקטלני. היעדרו של דו"ח פעולה מאירוע זה וקיומו של דו"ח פעולה מאירוע אחר מעלים תהיות באשר לאופן בו התנהלה חקירת האירוע הן על ידי המשטרה והן על ידי מח"ש, ומטילים על העבודה שנעשתה בהקשר האירוע הנוכחי צל כבד של חקירה למראית עין בלבד.

== העתק מדו"ח הפעולה מיום 11.10.2015 שצורף לתיק החקירה מושא ערר זה מצורף ומסומן כנספח ה'.

8. לא למותר לציין בהקשר זה את החובה להקפיד על תיעוד בזמן אמת של אירועים מהסוג דנן. בדו"ח ועדת החקירה הממלכתית לבירור ההתנגשויות בין כוחות הביטחון לבין אזרחים ישראלים בחודש אוקטובר 2000 (ועדת אור), נמתחה ביקורה בנושא זה כלהלן:

"עולה החשש, כי במשטרה לא השתרשה תרבות של דיווח ותחקיר מלא ואמיתי בזמן אמת. נתגלו תופעות של אי-רישום פעילויות שונות של כוחות משטרה, חרף חשיבותן הרבה. הוועדה נתקלה אף במקרה שבו הכשלים בבדיקה ובתחקור אמת גבלו בחריגות אתיות, כאשר מפקד מרחב היה מעורב באופן פעיל בחקירת אירוע שבו תפקודו שלו היה צריך להיבדק - ובפועל לא נבדק. במקרים רבים לא נערכו תחקירים כלל לאחר אירועים של שימוש בנשק, ובמקרים אחרים התקיימו תחקירים חלקיים בלבד. באופן דומה, התגלתה תופעה נרחבת של היעדר תיעוד, בכתב או באמצעי אחר, של פעילות המשטרה באירועים שונים. על פיקוד המשטרה לפעול, ללא פשרות, על מנת להפוך את המשטרה לגוף המתחקר את עצמו ומתעד את פעילותו באופן אמיתי וככל האפשר - גם בשלמות." (דו"ח ועדת אור, פס' 27 לשער השישי - סיכום והמלצות של ועדת אור (2003)).

9. כך גם, "הסכין בצבע אדום" אשר שימש, לפי הנטען, בניסיון לדקור את השוטר ולדימיר דובינסקי איננו בנמצא כלל בין המוצגים שהעתק תמונותיהם נמסרו לידי ב"כ העורר. מוצג זה, באם הוא קיים, כנראה גם לא היה בפני חוקרי מח"ש. בנוסף, הסכין שסומן בזירה כמוצג 8, מתואר בדו"ח תפיסת מוצגים בתור "להב סכין עם כיסוי פסטיק [כך במקור, הח"מ] אליה מחוברת חלק מידיית אחיזה ובצבע כתום/לבן שבורה סומן 8 + חלקי ידית הסכין שנמצאו סמוך לגופת המחבל", ואולם בזכ"ד מיום 12.10.2015 שנרשם על ידי רס"ם ארז תחת הכותרת "סכין מוסלק על גופת מחבל", צוין כי הסכין האמור נמצא על גופתו של המנוח מתחת בחלק הפנימי של מכנסיו, וזאת לאחר שנחתכו על ידי חבלן.

10. כמו כן, הן בתיק החקירה של המשטרה והן בתיק החקירה שנמסר ממח"ש מצורפות תמונות מזירת האירוע הממוספרות ומסודרות לפי סדרן. ואולם, בסדרת התמונות האמורה חסרות שש תמונות, מתמונה מספר 9 ועד לתמונה מספר 14. תמונה הדבר שבמח"ש לא סברו שמתפקידם לפעול על פי סמכותם ולדרוש את השלמת הסדרה שקרוב לוודאי יהא בה כדי לאפשר קבלת תמונה רחבה יותר על שהתרחש באירוע. כך גם לא נמצאה בחומר החקירה שנמסר לידינו תמונת "הסכין בצבע אדום" אשר נען כי שימשה את המנוח בניסיון הדקירה.

11. בהודעתו של השוטר ולדימיר דובינבסקי מיום 12.10.2015 שניתנה במשטרה לאחר האירוע הוא טען כי הוא ראה שהמנוח הניף חפץ נוצץ באוויר ועוד לפני שהספיק לדרוך את נשקו, הוא הרגיש מכה חזקה בכתף שמאל מעל האפוד שלבש. אין התייחסות כלל למהותו של החפץ הנוצץ האמור, שבאותה מידה יכול היה להיות מפתחות הרכב שהחזיק המנוח. כמו כן אין זה ברור מה טיבה של המכה אותה ספג.

12. באותה הודעה סיפר דובינבסקי כי לאחר שנפל לרצפה עבר למצב כריעה והחל לירות לעבר המנוח. ואולם, בדבריו אין התייחסות לכך שהמנוח היה במצב מנוסה באותה העת, ובאותה מידה לא נשאל הני"ל או אחרים מבין השוטרים על מקור הסכנה אותה הם חשו ברגע ביצוע הירי הקטלני לכיוון פלג גוף עליון. לכל הפחות, ובין היתר, שאלות אלה היו אמורות להישאל על ידי חוקרי מח"ש.

13. בסרטוני הווידאו שצורפו לתיק החקירה מטעם המשטרה נראה שוטר מג"ב נופל על הקרקע כשהמנוח נס שמאלה. משנהיה המנוח במרחק של מספר מטרים מהשוטרים, החלו אלה לירות בו מאחור. מהסרטונים עולה בבירור כי במהלך הירי כשבוצע אל עבר המנוח, הוא היה במצב מנוסה כאשר לא נשקפה ממנו סכנה ממשית, ובוודאי שלא סכנה שיש בה כדי להצדיק ירי קטלני. סרטון הווידאו המתעד את האירוע סותר באופן הברור ביותר את מסקנת מח"ש כי "הירי נדרש על מנת לסכל ניסיון דקירה ולנטרל סכנה".

14. לא רק זאת, אלא שמעיון בתקליטורים מתקבל הרושם כי באיסוף התצלומים מרחבי העיר ניסתה המשטרה להתחקות אחר תנועות המנוח ברחבי העיר, ואילו גמלה בלבו של המנוח ההחלטה לדקור מאן דהוא, הרי שניכר הוא מהתיעוד כי היו למנוח הזדמנויות רבות להוציא תכנית כאמור לפועל, אך לא עשה כן. נתון זה כשלעצמו יש בו כדי להטיל ספק במניעים ובפעולות המיוחסות למנוח, ומן הראוי היה כי מח"ש תבצע בירור מעמיק יותר בעניין.

15. יתרה מכך, פעולות חקירה בסיסיות כגון תשאול השוטרים שנכחו באירוע לא נעשו. התשאול שבוצע במשטרה לאחר האירוע היה חלקי ולא כלל התייחסות לנושאים מרכזיים שאמורים להכריע בשאלת חוקיות הירי. כן תמוהה ההחלטה שלא לגבות עדויות חיוניות מעוברי אורח ואזרחים שנכחו אף הם באירוע. המשטרה שהייתה אמורה לגבות עדויות אלה לא עשתה כן, ומח"ש בתורה לא ראתה לנכון לתקן פגם זה, וזאת על אף התרומה הרבה שהיתה יכולה לצמוח מביצוע פעולת חקירה בסיסית זו.

16. על פי דו"ח נתיחת גופתו של המנוח שבוצעה על ידי ד"ר סאבר אלעאלול מהמכון לרפואה משפטית באוניברסיטת אלקודס, אבו דיס, הרוב המוחלט של הירי שבוצע לעבר המנוח הופנה אל עבר פלג גופו העליון ומצידו האחורי של המנוח, כאשר קליע קטלני נכנס בחלק העליון הימני של גב המנוח ויצא מהצד השמאלי של צווארו. עוד קובע דו"ח הנתיחה, כי בגופו של המנוח היו מספר קליעים אשר נורו לכיוון פלג גוף עליון וגרמו, בין היתר, לפגיעה בריאה הימנית ולשברים בצלעות הרביעי, החמישי והששי מצד ימין. דימוי C.T אשר נלווה לנתיחה לאחר המוות העלה אף הוא כי בגופו של המנוח היו מספר קליעים באזור החזה, האגן והירך.

== העתק מדו"ח נתיחת הגופה מטעם ד"ר סאבר אלעאלול מהמכון לרפואה משפטית באוניברסיטת אלקודס, אבו דיס, מיום 11.01.2016 מצורף ומסומן כנספח ו'.

17. נסיבות אלה, לרבות הסרטון שמתעד את האירוע הנמצא בתיק המשטרה, מלמדות כי הירי לעבר המנוח לא היה מוצדק, ובכל אופן לא בצורה בה הוא בוצע. ומכל מקום, קיים לכל הפחות, חשד שמא הירי שבוצע לעבר המנוח היה בניגוד להוראות הפתיחה באש ועל כן מהווה עבירה על החוק. חשד זה מחייב את מח"ש לבצע פעולות חקירה רציניות ועצמאיות ולא להסתפק בחומרים החלקיים שנאספו על ידי המשטרה לאחר התרחשות האירוע.

18. אף בהנחה שאכן הגרסה לפיה המנוח ניסה לדקור שוטר מג"ב נתמכת בראיות, הרי אין בכך בלבד כדי להצדיק את הירי הקטלני שבוצע אל עבר פלג גופו העליון על ידי ארבעה שוטרים שונים שנכחו בזירה (כפי שהדבר עולה מהודעתו של ליאור אלזם מיום 12.10.2015), כשהמנוח היה במצב ריצה הרחק מהם. מהחומר הנמצא בתיק החקירה, ברי כי במקרה דנן עמדו בפני השוטרים אפשרויות אחרות אשר הדין מחייב אותם לנקוט בהן, ושכל שוטר סביר אמור למלא אחריהן באותן נסיבות, ואילו הקפידו עליהן התוצאה הקטלנית במקרה דנן היו נמנעות. אם חפצו השוטרים לעצור את המנוח יכלו הם,

למשל, לנקוט באמצעים חלופיים או מקדמיים כגון מתן אזהרה בקול רם ובשפה מובנת למנוח ולאחר מכן ירי באוויר. במקרים חריגים ניתן יהא לירות בפלג גוף תחתון במטרה לנטרל את הסיכון הנשקף ממנו, אם אכן נשקף סיכון ממשי ומיידי לחיי אדם. יודגש שוב כי בשום אופן לא היה מקום לשימוש בכוח קטלני כפי שנעשה בפועל.

19. להזכיר שוב, כי סמכות השוטרים לעשות שימוש בירי חי מעוגנת בהוראות המשטרה 4.03.03, אשר קובעות, בין היתר, כי "השימוש בכלי ירייה לא יהא מותר, אלא אם [...] השימוש בכלי ירייה הכרחי ומוצדק בנסיבות העניין [...] השימוש בכלי ירייה לא יהא מוצדק, אלא אם ברור, שאין בידי השוטר אמצעי כוח אחרים, כדי להבטיח את ביצוע התפקיד וכי טיבו של התפקיד מצדיק את השימוש באמצעי קיצוני זה."

20. הסייגים לשימוש בכלי ירייה על ידי כוחות המשטרה מעוגנים, גם כן, בפקודת המטה הארצי 06.02.14 הקובעת, בין היתר כי השימוש בכלי ירייה ייעשה בכפוף למספר תנאים מצטברים: ראשית, קיימת סכנה ממשית לחייו של אדם ולשלמות גופו כתוצאה מהמעשה; שנית, הסכנה היא מיידי; שלישית, אין אפשרות להשתמש באמצעי אחר למניעת אותה פגיעה; רביעית, שהשימוש בירי ייעשה במידה שלא תעלה על מה שסביר לעשות למניעת אותו מעשה; חמישית, שהנזק העלול להיגרם כתוצאה מהירי יהיה שקול כנגד הנזק, שאותו מבקשים למנוע. יודגש גם כן, כי לפי הוראות הפקודה, אף "ירי באש חיה באוויר לצורך פיזור מתפרעים אסור אלא אם ניתן היתר לכך על ידי המפקח הכללי, ובתנאים ובסייגים שנקבעו בהיתר" (ראו לעניין זה גם: ע"פ 468/88 אנקונינה נ' התובע הצבאי הראשי, פ"ד מד(2), 354-353).

21. כל הנושאים הנ"ל, ואף אחרים, מעלים שאלות כבדות משקל אשר לא נבחנו כלל ועיקר הן על ידי המשטרה והן על ידי מח"ש שנושאת באחריות לבצע חקירה עצמאית, אובייקטיבית ואפקטיבית. מחדלי החקירה האמורים, ועצם ההימנעות מביצוע כל פעולת חקירה מלמד על כך שהחקירה שקיומה נטען במקרה דנן אינה אלא בבחינת מס שפתיים כשבפועל שום בדיקה רצינית ביחס לנסיבות הריגתו של המנוח לא בוצעה.

22. נציין לבסוף, כי מהחומרים שנמסרו לידינו על ידי מח"ש חסרו תקליטורי ווידאו וכן מוצגים רבים כפי שפורט לעיל. כמו כן, אף מחומר החקירה שנמסר לידינו על ידי המשטרה היו חסרים תקליטורים שמכילים תיעוד ממצלמות נוספות הנמצאות באזור בו התרחש האירוע מושא ערר זה. מכתבים בעניין נשלחו הן למשטרה והן למח"ש ואנו שומרים על זכותנו להתייחס לחומרים נוספים אלה לכשיגיעו לידינו.

23. יוער כי לא צירפנו את מלוא תיק החקירה שנמסר לידינו על ידי מח"ש והמשטרה והסתפקנו בצירוף מסמכים אחדים בלבד, וזאת מתוך ההנחה שלנמנעי ערר זה ישנה גישה לתיק החקירה המקורי. במידה והעתק החומרים מהתיק שנתקבל לידינו יידרש על ידכם, נפעל לאספקתו בהקדם האפשרי.

נוכח האמור לעיל, הנכם מתבקשים בזאת לקבל ערר זה וליתן הוראות:

א. לפתיחת החקירה מחדש שתבוצע תוך הקפדה על אמות המידה המקובלות של חקירת האירוע בצורה אובייקטיבית, עצמאית, מהירה ויעילה;

ב. לפעול להעמדת השוטרים שפעלו בניגוד לחוק ולהוראות הפתיחה באש לדין פלילי ;

ג. במידה ותחליטו שלא לעשות כמבוקש לעיל, נבקשכם להעביר עררנו זה, בהתאם לנוהל בנוגע לעררים על סגירת תיקים, למנהל תחום עררים בפרקליטות המדינה על מנת שיעשה שימוש בסמכותו וישקול לבטל את החלטתכם הנדונה ויורה על פתיחה בחקירה מיידית.

בכבוד רב,

אראם מחאמיד, עו"ד

פאדי חירי, עו"ד

חיפה, 20/6/2016.